

Med riggeren på jobb

◀ **RIGGER:** Kjell Inge Heiberg driver Heiberg Rigg AS i Drøbak og rigger både nye og gamle båter. Heiberg har allsidig og lang erfaring fra alt fra små turbåter til kong Haralds FRAM XVI.

▼ **UTPAKKING:** Om du lagrer masten horisontalt gjennom vinteren, sparer du mye pusse- og vaskejobb om våren om du pakker den godt inn. Rigger Kjell Inge Heiberg bruker bred «gladpack» på rull som han surrer rundt mast og stående rigg.

Rigg er enkelt – om du kan det

Når det gjelder rigg er det to ting man må ha som et minimum: Peiling – og respekt for hva du driver med. Vi var med rigger Kjell Inge Heiberg en dag på jobben.

TEKST
& FOTO:
Asbjørn J.
Thorup

Jeg husker da jeg gikk til anskaffelse av moped en gang på 1980-tallet. En godt brukt Zündapp. Den kjørte jeg med i ca. én måned før jeg måtte reparere giret. Den stolte mopedeieren åpnet gir-kassen og ut spratt og sprutet deler over store deler av **Asker**. Mopeden gikk aldri en meter etter det...

Nå tror jeg at det er enklere å skru på sin egen rigg enn å sette i gang en ufaglært gir-reparasjon, men likevel kan det for mange virke skremmende å montere, sette opp og trimme egen rigg. Gjør man noe galt? Kan riggen ramle ned? Passer denne bolten her?

Å gjøre det selv er ingen umu-

◀ **RIGG ER KUNST:** Det krever erfaring for å sette en rigg riktig. Erfaring gjør også jobben mye enklere – og raskere. Vi har vært med rigger Kjell Inge Heiberg en dag på jobben.

lighet, men det er godt det finnes erfarne riggere for dem som ikke ønsker å gjøre det selv.

KOMPETANSE. De færreste av oss setter opp en ny rigg. Det gjøres normalt av riggeren hos dem du kjøper båten av.

Kjell Inge Heiberg driver **Heiberg Rigg AS** i **Drøbak** og setter opp rigger for de norske forhandlerne av **Jeanneau**, **J/Boats**, **Elan** og **Grand Soleil**. I tillegg er han en ivrig og dyktig regattaseiler. Han har blant annet hatt ansvaret for storseiltrimmen, og rigg generelt, om bord i **kong Haralds Transpac 52**, **FRAM XVI**. Kompetansen hans skulle det ikke være noe i veien med.

Jeg ble med Heiberg en dag på jobben. På arbeidsskjemaet stod klar-gjøring, bygging, montering og opprigging av riggen til en **Jeanneau Sun Odyssey 36i**. Med kameraet rundt halsen og arbeidstøyet på, var under-tegnede håndlanger for en dag.

◀ **MONTERING:** La masten hvile på to bukker. Sørg for at underlaget er rent slik at ikke fallene dine blir møkkete. Vær spesielt nøye med strekkfiskene dine; Grus er ikke det beste å få i gjengene.

▼ **TOPPEN SIST:** Det siste du gjør før du heiser riggen i kranen, er å sette på utstyret i toppen av masten. Windex, vindinstrumenter, VHF-antenne eller TV-antenne er fort gjort å ødelegge når masten ligger på bakken.

▲ **EVIG EIES:** Evig eies kun det teipte. Bruk teip overalt. Alle splinter og skarpe kanter MÅ teipes – om du ikke har planlagt mange besøk hos seilmakeren gjennom sesongen. Vanlig elektriker-teip er bra å bruke. Sølvtteip, eller «duct tape» hører ikke hjemme i en rigg.

▲ **TREKKING:** Skal du trekke nye fall eller ledninger i masten, trenger du en trekkeline. Bind trekkeline med to halvstikk ca. 10 centimeter fra hverandre. Teip deretter godt over halvstikkene, og du er klar for å trekke det nye fallet gjennom masten.

▲ **SMØRING:** Skal du trekke kabler i masten kan du bruke teflon-spray eller såpe (Zalo) for mindre friksjon. Ikke bruk «verktøy på boks», da denne tiltrekker seg møkk og smuss.

▲ **FJERN NAGLENE:** Om du skal poppe nytt utstyr på masten er det viktig å gjøre som riggeren: Bruke en dor og fjerne splinten som sitter i popnaglen. Denne er ikke rustfri og hører dermed ikke hjemme i riggen. Når du setter opp masten, ramler splintene ned og du kan kaste dem.

▼ **KABLER:** Det finnes mange forskjellige løsninger for hvordan kablene dine skal føres gjennom dekket om masten din er dekk-steppet. Det som er viktig er å lage en «bukt» på kablene slik at vannet ikke renner inn i båten, men drypper ned på dekket inne i masten.

▼ **SMART EL-TEST:** Før du setter opp riggen er det lurt å teste om topp- og motorlanterne fungerer som den skal. Her har Kjell Inge Heiberg et lurt triks; bruk batteridriller til drillen. Heiberg bruker batteridriller på 14.4 volt nettopp for å kunne gjøre dette.

▲ **FORINGER:** Her går nedre overvart opp til salingen. Sørg for at foringer er på plass, slik at det ikke er vandring i U-terminalen i salingen.

► **ANTENNELAGRING:** Om masten din lagres på bakken gjennom vinteren, er dette en smart løsning for å unngå knekt VHF-antenne: Snu den i braketten. Bare husk å reversere prosessen før du setter opp riggen!

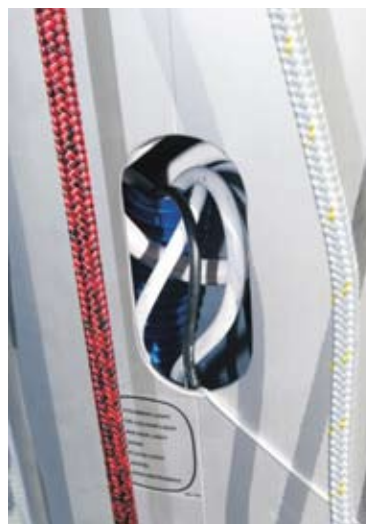

FORSTERKET. Etter en dag sammen med riggeren er jeg ikke mindre overbevist om at det er en stor fordel å ha gjort det før. Helt hokus pokus er det ikke, men uten den kunnskapen man som fagmann sitter med, ville dette neppe tatt kun én dag.

Omtrent som med min moped. Hadde jeg hatt en slags idé om hvordan det giret så ut på innsiden, ville kanskje min mopedkarriere vart litt lenger – men det var kanskje like greit...

► **VERKTØY.** Skal du sette opp riggen din selv, er du selvfølgelig avhengig av en kran. Du trenger også egnet verktøy som passer til jobben. Heiberg stiller seg bak ord-taket om at godt verktøy er halve jobben, men jeg mener samtidig at kunnskap og erfaring også veier tungt på vektskålen.

For alt monteringsarbeidet trenger du en god batteridrill, eventuelt en poppetang, skrutrekker, unbraco-sett, gjerne en trekkeline av elektriker-typen, tenger, kniv, skiftenøkler, teip og en hammer. I tillegg trenger du en båtmanns stol eller klatresele – og en kompis som vinsjer deg opp i riggen.

▲ **TOPPSPREDER:** Toppvantet går gjennom toppsprederen og skal skrues fast. Dra hardt i toppvantet og press salingen oppover før du skrur til skruen.

▲ **KLART TIL HEISING:** Før du heiser masten i kranen, må du kveile opp alt av fall og kabler. Legg også vantene, forstaget og akterstaget langs med masten og fest det med teip, som du får tak i når masten henger i kranen. Skru alle strekkfiskene helt ut, så de er klare for montering.

▲ **HEISE:** Å finne riktig heisepunkt er viktig, men ikke så vanskelig. Føl deg litt frem for å finne likevekten. Husk å feste stropen med et tau nedover masten, slik at den ikke sklir oppover mot toppen når du heiser. Husk også å legge forstaget slik at det ikke kommer i konflikt med kranen.

▲ **VERKTØY:** Det du trenger for å justere riggen er to skiftenøkler, et skyvelær og olje beregnet for strekkfisker. Ikke bruk tynnolje, eller som riggeren sier: – En bølge så er all oljen vekk. I tillegg trenger du en tang for å lukke splintene.

◀ **FØRST:** Når masten er satt på dekk og du har festet forstaget og vantene, begynner du med å sette masten riktig sideveis. Sørg for at strekkfiskene er helt ute, slik at du får like mye gjenger oppe som nede på dem. Dette er ikke avgjørende, men det er en fordel å få så mye vandring som mulig i strekkfiskene.

▼ **PRE-BEND FØR:** Etter at du har strammet toppvantene skal masten bøye skikkelig. Da bøyer masten for mye. Salingene presser midten av masten frem og du er klar for neste operasjon: Å stramme undervantene.

▲ **HENGER HØYT:** Når masten henger over dekk, bør du ha gjort jobben med stropen den henger i, skikkelig. Heiberg innrømmer selv at det er skummelt når riggen henger over båten – og over riggeren.

▼ **PRE-BEND ETTER:** Ved å stramme undervantene trekker du midtre del av masten akterover. Heiberg mener masten skal ha 30–40 millimeter prebend når han er ferdig med å justere. Dette gjør også sitt til at masten ikke pumper. For å få mer bøy i masten under seiling trekker du i akterstaget.

▲ **BRUK TYKK OLJE:** Strekkfiskene skal ha riggolje før du skrur på dem. Selden leverer riggolje – «vantskruolje» – men du kan også bruke vanlig grease.

▼ **MELLOMVANT:** Etter at du har strammet til undervantene er det mellomvantes tur. Her gjelder det samme som på undervantene: Stram til masten beveger seg akterover. Total prebend på en 36-foter skal være rundt 30–40 millimeter, mener riggeren.

▲ **SIDEVEIS:** Det finnes flere metoder for å få masten til å stå rett sideveis. Rigger Heiberg mener at et skyvelær for å måle avstanden i strekkfiskene er den beste. – Jeg stoler mer på at han som har laget vantene har lagd dem på like lengder, enn at jeg greier å måle korrekt med et målebånd fra toppen av masten, sier han. Bruk skyvelæret til å måle avstanden innvendig mellom skruene på strekkfiskene.

◀ **STRAMMING:** To skiftenøkler er alt du trenger for å stramme strekkfiskene. En kniv for å åpne splintene og en tang for å lukke dem sparer fingrene dine for kutt og skader. Ingen vits i å jobbe på egen hånd...

▲ **MER TEIP:** Husk å teipe alle skarpe deler etter at du har satt inn splintene i strekkfiskene. Teip også mellom overvant og mellomvant ved salingen. Dette forhindrer spinnakeren fra å kile seg fast mellom vantene.

- Dette trenger du**
- To solide skiftenøkler
 - Tang
 - Batteridrill m/bits
 - Riggefett
 - Elektrikerteip
 - Skyvelær
 - Skrutrekker
 - Kniv
 - Unbraco-nøkkelsett